

Possibilities for Voluntary IFRS Adoption in the Slovak Republic

Branislav Parajka

University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovakia
E-mail: branislav.parajka@euba.sk

Abstract: *This paper is focused on possible voluntary IFRS adoption in the Slovak republic. The study was performed on 2018 index of Top 100 companies based on total revenues. In this group of companies are included financial statements prepared in accordance with IFRS or national accounting legislation. We try to find out if there is an evidence of voluntary IFRS adoption by any company included the index. Benefits of accepting IFRS by companies are generally known and often discussed nevertheless some Slovak companies of top 100 present their financial statements according the national accounting rules by legislation or by their own decision.*

Keywords: *accounting regulation in the Slovak republic, financial reporting, IFRS*

JEL codes: M48

1 Úvod / Introduction

Tento príspevok sa zaoberá možnosťou dobrovoľnej aplikácie štandardov IFRS podnikateľskými účtovnými jednotkami v Slovenskej republike. Účtovníctvo je v Slovenskej republike veľmi podrobne regulované legislatívou, konkrétne zákonom NR SR č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (zákon o účtovníctve) ako aj súvisiacimi predpismi. Štandardy IFRS boli v Slovenskej republike formálne prijaté v roku 2004 implementáciou nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 z 19. júla 2002 o uplatňovaní medzinárodných účtovných štandardov. Všetky konsolidované účtovné závierky sa zostavujú v súlade s IAS/IFRS od roku 2005; aplikácia na individuálne účtovné závierky vybraných účtovných jednotiek je povinná od roku 2006.

Positívne účinky prijatia IFRS sú všeobecne známe, napríklad Ball (2006) konštatuje, že aplikáciou IFRS sa dosiahnu presné a komplexné informácie zverejnené v účtovných závierkach. Tumpach (2006) pozitívne hodnotí kvalitu štandardov IFRS, ale upozorňuje však na však pochybnosti o správnej implementácii v Slovenskej republike z dôvodu chýbajúceho kvalitného prekladu štandardov do slovenského jazyka v čase ich prijatia. K aplikácii IFRS v Slovenskej republike sa viacero domácich autorov stavia čiastočne skepticky. Podľa Kubaščíkovej a Pakšiovej (2015) sú výsledky finančnej analýzy významne ovplyvnené výberom účtovného rámca IFRS namiesto slovenských predpisov z dôvodu odlišných účtovných zásad. Tumpach, Máziková & Kuceková (2015) našli dôkazy o tom, že informácie zverejnené v poznámkach účtovných závierok zostavených v súlade s IFRS sú často len predpripraveným textom alebo kópiou informácií zverejnených v minulosti bez priamej súvislosti s vykazovaným obdobím. Konštatujú, že takéto konanie je pomerne bežné napriek tomu, že všetky účtovné závierky zostavené v súlade s IFRS sú povinne auditované. Nedostatky zavedenia IFRS v Slovenskej republike odhaľuje aj štúdia Tumpach (2016), ktorá sa uskutočnila na 148 spoločnostiach, ktoré boli povinné zostaviť účtovnú závierku v súlade s IFRS (pravdepodobne ide o všetky účtovné závierky, ktoré boli zostavené podľa IFRS za vybrané obdobie).

Účtovný systém v Slovenskej republike je regulovaný veľmi podrobným spôsobom, ktorý má korene v bývalej centrálne plánovanej štátnej ekonomike. Zavedenie koncepcie „slobodného trhového hospodárstva“ začiatkom 90. rokov zmenilo filozofiu účtovníctva, ale neintegrovalo úplne účtovné politiky uznávané v iných krajinách, ale dodržiavalo prísne pravidlá vydané štátnymi regulátormi. Tomuto problému sa venuje Šlosárová & Šlosár (2005), pretože jednou z hlavných paradigiem súčasného účtovníctva je poskytovať pravdivé a porovnateľné informácie v účtovnej závierke. Blahušiaková (2017) poukazuje na to, že väčšina zmien v legislatíve a regulácii účtovníctva v Slovenskej republike po roku 2002 sa uskutočnila prijatím nariadení EÚ.

2 Metodológia a zdrojové údaje / Methodology and Data

Predmetom skúmania je overiť možnosť dobrovoľnej aplikácie štandardov IFRS podnikateľskými subjektami v Slovenskej republike. Skúmanie pozostávalo z analýzy legislatívneho postavenia štandardov IFRS v rámci národnej úpravy účtovníctva v Slovenskej republike, najmä príslušných ustanovení zákona o účtovníctve. Základné predpoklady aplikácie IFRS sú uvedené nižšie.

Účtovné jednotky v Slovenskej republike sú rozdelené podľa zákona o účtovníctve do 3 veľkostných skupín na základe hodnoty majetku (netto), čistého obratu a priemerného prepočítaného počtu zamestnancov (sleduje sa splnenie, resp. prekročenie dvoch podmienok za dve po sebe bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobia). Zaradenie účtovnej jednotky do konkrétnej veľkostnej skupiny má vplyv na vybrané účtovné politiky ako aj na rozsah a obsah jej účtovnej závierky. Veľká účtovná jednotka, ktorá je obchodnou spoločnosťou, po splnení aspoň dvoch stanovených podmienok za dve po sebe idúce účtovné obdobia je povinná zostavovať účtovnú závierku v súlade s IFRS. Prehľad veľkostných kritérií je uvedený v tabuľke 1.

Tabuľka 1 Rozdelenie účtovných jednotiek podľa veľkostných kritérií

	Mikro účtovná jednotka	Malá účtovná jednotka	Veľká účtovná jednotka	Aplikácia IFRS
Majetok (EUR)	do 350 000	do 4 000 000	nad 4 000 000	nad 170 000 000*
Čistý obrat (EUR)	do 700 000	do 8 000 000	nad 8 000 000	nad 170 000 000
Počet zamestnancov	do 10	do 50	nad 50	nad 2 000

* Celkový majetok pre aplikáciu IFRS vykázaný v historickej, neupravenej hodnote (brutto)

Zdroj: autor na základe zákona o účtovníctve

Vykazovanie podľa IFRS je podľa veľkostných kritérií povinné len pre obchodné spoločnosti, ako už bolo uvedené vyššie. Ostatné právne formy účtovných jednotiek, ako napríklad fyzické osoby s živnostenským oprávnením, štátne podniky alebo iné subjekty, nesmú uplatňovať IFRS.

Často sa zovšeobecňuje, že všetky verejne obchodované subjekty a subjekty verejného záujmu sú povinné zostaviť svoju účtovnú závierku v súlade s IFRS. Nižšie uvádzame podrobné skúmanie podmienok stanovených zákonom o účtovníctve. Všetky účtovné jednotky so sídlom v Slovenskej republike sa musia riadiť zákonom o účtovníctve. Všetky účtovné jednotky, ktoré emitovali cenné papiere a tieto boli prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu ktoréhokoľvek členského štátu Európskej únie sú podľa zákona o účtovníctve považované za subjekty verejného záujmu. Na druhej strane, nie všetky subjekty verejného záujmu sú povinné používať IFRS, ale niektoré tak môžu urobiť dobrovoľne, resp. povinne po splnení veľkostných kritérií uvádzaných v Tabuľke 1. (Ondrušová & Kňazková, 2017). Podrobné vymedzenie subjektov verejného záujmu a ich povinnosť zostavovať účtovnú závierku podľa IFRS je uvedená v tabuľke 2.

Tabuľka 2 Povinnosť zostavovať účtovnú závierku podľa IFRS pre subjekty verejného záujmu

Subjekty verejného záujmu s povinnou aplikáciou IFRS	Subjekty verejného záujmu s dobrovoľnou aplikáciou IFRS *	Subjekty verejného záujmu bez povinnosti aplikovať IFRS *
banka, pobočka zahraničnej banky, pobočka zahraničnej finančnej inštitúcie	platobná inštitúcia, inštitúcia elektronických peňazí	Exportno-importná banka Slovenskej republiky

poisťovňa (okrem zdravotnej poisťovne), pobočka zahraničnej poisťovne, zaistovňa, pobočka zahraničnej zaistovne	správčovská spoločnosť, pobočka zahraničnej správčovskej spoločnosti	zdravotná poisťovňa
dôchodková správčovská spoločnosť, doplňková dôchodková spoločnosť	obchodník s cennými papiermi	dôchodkový fond
Burza cenných papierov	Účtovná jednotka, ktorá emitovala cenné papiere, ktoré boli prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu ktoréhokoľvek členského štátu EÚ	Centrálny depozitár cenných papierov, subjekt kolektívneho investovania
<i>Obchodná spoločnosť, ktorá spĺňa najmenej dve po sebe idúce účtovné obdobia aspoň dve z veľkostných podmienok pre IFRS uvedených v Tabuľke 1</i>		

* zatriedenie abstrahuje od povinnosti aplikácie IFRS po prekročení veľkostných kritérií uvedených v Tabuľke 1.

Zdroj: autor na základe zákona o účtovníctve

Okrem subjektov verejného záujmu sa môžu niektoré vybrané účtovné jednotky rozhodnúť pre prijatie IFRS, ide o: novozaložená dcérska účtovná jednotka, ktorá spĺňa veľkostné kritériá vykazovania podľa IFRS a zároveň jej materská spoločnosť zostavuje účtovnú závierku podľa IFRS; európska spoločnosť (Societas Europaea) alebo európske družstvo (Societas cooperativa Europaea) alebo európske zoskupenie hospodárskych záujmov so sídlom v Slovenskej republike, ak pred premiestnením svojho sídla do Slovenskej republiky zostavovali účtovnú závierku v súlade s IFRS. (Ondrušová, 2016). Je dôležité upozorniť na skutočnosť, že ak účtovná jednotka splní dôvody na aplikáciu IFRS musí ich aplikovať aj v nasledujúcich účtovných obdobiach aj napriek tomu, ak by dôvody na ich aplikáciu pominuli.

Na základe uskutočnenej analýzy boli stanovené nasledujúce hypotézy:

H0: V SR je dobrovoľná aplikácia IFRS možná, čo sa potvrdilo u účtovnej jednotky v rebríčku TOP 100.

H1: V SR je dobrovoľná aplikácia IFRS možná, ale aplikácia u účtovnej jednotky v rebríčku TOP 100 sa nepotvrdila.

Testovanie hypotéz prebiehalo na vzorke 100 účtovných jednotiek zverejnených v rebríčku TOP účtovných jednotiek podľa veľkosti obratu (tržieb) za účtovné obdobie 2018 zverejnených spoločnosťou FinStat. V zozname sú zahrnuté účtovné jednotky s účtovným obdobím končiacim 31. decembra 2018 alebo účtovné jednotky, ktoré využívajú hospodársky rok končiaci po 31. júli 2018. Údaje pre ďalšiu analýzu boli získané z Registra účtovných závierok, ktorý spravuje Ministerstvo financií Slovenskej republiky a prevádzkuje DataCentum.

3 Výsledky a diskusia / Results and Discussion

Výberový súbor 100 najväčších účtovných jednotiek podľa obratu za účtovné obdobie 2018 je veľkostne rôznorodý, top účtovná jednotka mala celkové tržby v hodnote 10 380 mil. €,

ale posledná skúmaná jednotka mala tržby iba 220 mil. €. Z dôvodu obmedzenia ekonomického prostredia Slovenskej republiky neboli do vzorky zaradené žiadne ďalšie subjekty. Register nesprístupňoval účtovné závierky 2 subjektov zaradených do Top 100 (k dispozícii boli len prázdne súbory) - táto nezrovnalosť je svojou povahou prekvapivá, pretože zverejňovanie účtovnej závierky po uplynutí zákonom určenej lehoty podľa zákona o účtovníctve je povinné. 6 zahrnutých subjektov boli finančné inštitúcie, pre ktoré je aplikácia IFRS povinná. 1 subjekt má právnu formu štátneho podniku, ktorému aplikáciu IFRS súčasne právne predpisy neumožňujú. Vzorka podnikateľských subjektov (obchodných spoločností), u ktorých by bola možná dobrovoľná aplikácia IFRS sa tak znížila na 88 subjektov. Z 91 subjektov 64 prezentuje svoju účtovnú závierku podľa IFRS, zvyšných 27 subjektov zverejňuje svoju účtovnú závierku zostavenú podľa slovenskej právnej úpravy.

Následne bol na vzorke 91 subjektov vykonaný test podľa veľkostných kritérií pre povinnú aplikáciu IFRS. Len 56 zo 64 subjektov spĺňalo minimálne dve veľkostné kritériá pre povinné prijatie IFRS podľa zákona o účtovníctve (pozri Tabuľku 1), takže ďalšie podrobné testovanie bolo uskutočnené na 8 subjektoch. Po komplexnej analýze dostupných historických údajov o všetkých 8 subjektoch v Registri bol získaný dostatočný dôkaz na to, aby bolo možné prijať záver, že každý zo subjektov v minulosti splnil zákonom predpísané veľkostné kritériá na povinné prijatie IFRS. Podľa súčasných právnych predpisov je stanovené, že účtovná jednotka po prijatí IFRS nemôže prestať zverejňovať svoju účtovnú závierku podľa IFRS, aj keď už nespĺňa stanovené veľkostné kritériá. Iba 2 z 27 subjektov zverejňujúcich účtovnú závierku v súlade so slovenskými predpismi spĺňajú aspoň 2 veľkostné kritériá pre povinné prijatie IFRS, ale oba subjekty prekračujú uvedené kritériá iba pre 1 obdobie, takže podmienka na prijatie IFRS ešte nebola splnená.

V rámci rebríčka TOP 100 sa nevyskytoval žiadny subjekt verejného záujmu, ktorý môže dobrovoľne aplikovať IFRS (pozri Tabuľku 2). Vyskytli sa však 3 subjekty verejného záujmu, ktoré do prekročenia veľkostných kritérií nemajú povinnosť zostavovať účtovnú závierku v súlade s IFRS, ale všetky uvedené kritériá spĺňali – konkrétne ide o všetky tri zdravotné poisťovne pôsobiace v Slovenskej republike. V rebríčku TOP 100 sa nenachádzali žiadne účtovné jednotky, ktoré by si dobrovoľne mohli zvoliť IFRS hoci nie sú subjektom verejného záujmu (novozaložená dcérska účtovná jednotka, ktorá spĺňa veľkostné kritériá vykazovania podľa IFRS a zároveň jej materská spoločnosť zostavuje účtovnú závierku podľa IFRS; európska spoločnosť alebo európske družstvo alebo európske zoskupenie hospodárskych záujmov so sídlom v Slovenskej republike, ak pred premiestnením svojho sídla do Slovenskej republiky zostavovali účtovnú závierku v súlade s IFRS).

Na základe vykonanej analýzy teda zamietame hypotézu *H0* a prijímame hypotézu *H1*: *V SR je dobrovoľná aplikácia IFRS možná, ale aplikácia u účtovnej jednotky v rebríčku TOP 100 sa nepotvrdila.*

Záver / Conclusions

Analýza právnej úpravy účtovníctva v Slovenskej republike potvrdila možnosť dobrovoľnej aplikácie IFRS pre vymedzený okruh účtovných jednotiek, či už subjektov verejného záujmu alebo aj malej skupiny vybraných účtovných jednotiek. Analýza dostupných údajov účtovných jednotiek zaradených do rebríčka TOP 100 firiem podľa obratu za účtovné obdobie 2018 nepotvrdila hypotézu o dobrovoľnom prijatí IFRS účtovnou jednotkou v Slovenskej republike. Uvedená analýza priniesla neočakávaný výsledok, konkrétne 8 účtovných jednotiek zostavuje svoju účtovnú závierku podľa IFRS hoci už nespĺňa zákonom predpísané minimálne veľkostné kritériá. Toto je spôsobené povinnosťou, že ak účtovná jednotka začne aplikovať IFRS (napr. po prekročení veľkostných kritérií alebo na dobrovoľnej báze – ak jej to legislatíva umožňuje) musí zostavovať svoju účtovnú závierku podľa IFRS aj keď už nespĺňa zákonom stanovené kritériá.

Príslušnosť ku grantovej úlohe / Acknowledgments

Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-16-0602.

Literárne zdroje a iné odkazy / References

- Ball, R. (2006). International Financial Reporting Standards (IFRS): pros and cons for investors. In: *Accounting And Business Research*, 36(sup1), pp. 5-27. DOI: 10.1080/00014788.2006.9730040
- Blahušíková, M. (2017). New trends in evaluation of accounting entity's financial performance based on the financial statements. In: *Strategic Management And Decision Support Systems In Strategic Management: Proceedings: Theme: Digital Evolution: Adapting Business For A Digital Age: 22Nd International Scientific Conference: Subotica, [Serbia], May 19, 2017*, pp. 539-544.
- FinStat Štatistika – Firmy s najväčšími tržbami 2018. Retrieved from: <https://finstat.sk/databaza-financnych-udajov>
- Kubaščíková, Z., & Pakšiová, R. (2015). Impact of accounting standards on the results of financial analysis. In: *Ifrs: Global Rules & Local Use: Proceedings Of The 3Rd International Scientific Conference: Prague, October 8–9, 2015: Anglo-American University, Prague - Czech Republic*, pp. 150-155.
- Ondrušová, L. (2016). Management decisions in transfer pricing. In: *Strategic Management: International Journal Of Strategic Management And Decision Support Systems In Strategic Management*, 21(1), pp. 3-7
- Ondrušová, L. & Kňazková, V., (2017). Subjekty verejného záujmu v kontexte právnej úpravy účtovníctva. In: *Ekonomika a informatika: vedecký časopis FHI EU v Bratislave a SSHI*, 15(2), pp.81-90.
- Šlosárová, A., & Šlosár, R. (2005). Fundamental aspects of the accounting theory within the context of market economy. In: *Ekonomický Časopis: Časopis Pre Ekonomickú Teóriu A Hospodársku Politiku, Spoločensko-Ekonomické Prognózovanie, = Journal For Economic Theory, Economic Policy, Social And Economic Forecasting* 53(2), pp. 184-197.
- Tumpach, M., Máziková, K., & Kuceková, M. (2015). Boilerplate reporting used by Slovak IFRS submitters. In: *Financial management of firms and financial institutions: proceedings: 10th international scientific conference: 7th - 8th september 2015, Ostrava, Czech Republic*, pp.1334-1339.
- Tumpach, M. (2006). *Medzinarodne standardy na zostavenie uctovnej zavierky IFRS/ IAS*. Bratislava: Iura Edition
- Tumpach, M. (2016). Misapplications of rules for the exchange rate differences by Slovak IFRS adopters. In: *Managing And Modelling Of Financial Risks: Proceedings: 8Th International Scientific Conference: 5Th - 6Th September 2016, Ostrava, Czech Republic*, pp. 1016-1021.
- Zákon č. 431/2002 o účtovníctve v znení neskorších predpisov, NR SR 2002